

**Sammendrag:**

## **Opplevelse av vær og reisemåte – resultater fra fokusgrupper og spørreundersøkelser i Oslo og Stavanger**

*TØI rapport 1473/2016  
Forfattere: Randi Hjortbol  
Oslo 2016 60 sider*

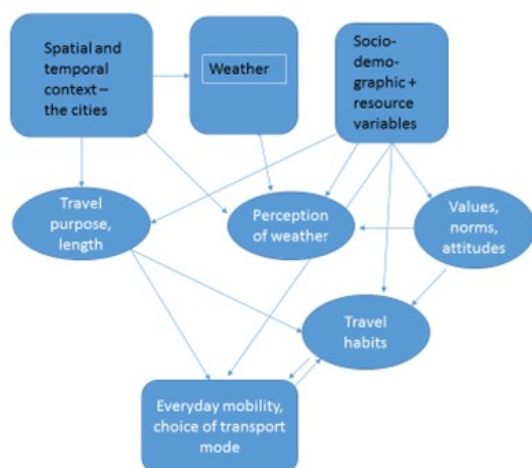
---

*Omtrent en tredjedel av innbyggerne i både Oslo og Stavanger sier at været er viktig for valg av reisemåte til og fra jobben. Det er ikke fullt så viktig når de skal handle dagligvarer. Nedbør, i form av regn eller snø, har større påvirkning enn temperatur eller vind. Vind har imidlertid større betydning i Stavanger enn i Oslo. Både når det gjelder gåing og sykling er nedbør viktigere enn temperatur. For eksempel synes 60 prosent det er greit å gå en tur på to-tre km når det er kaldt (<10 °C) uten nedbør, men hvis det er nedbør halveres prosentandelen som synes det er akseptabelt å gå ved samme temperatur. Respondentene fra Stavanger uttrykker en klarere «bilidentitet» enn respondentene fra Oslo. «Bilidentitet» har klar sammenheng med om man bruker bil på handlereisene, og en sterkere sammenheng enn de forskjellige værindikatorerne har.*

Dette er noen av resultatene fra en spørreundersøkelse som ble gjennomført i Oslo og Stavanger i oktober og november 2015 med omtrent 1000 personer i hver by. Forut for spørreundersøkelsen ble det gjennomført fokusgrupper i begge byene.

Hensikten med denne undersøkelsen har vært å undersøke hvordan oppfatningen av forskjellige aspekter ved vær (nedbør, temperatur og vind) henger sammen med daglig reiseaktivitet. Dette er et felt som har fått relativt liten forskningsmessig oppmerksomhet.

Vær er imidlertid bare en faktor som er med på å bestemme valg av transportmiddel på de forskjellige daglige reisene. For å undersøke hva været betyr må man også se på effekten av hvor folk bor, hva slags hushold vedkommende bor i, kjønn, alder, normer og holdninger osv. I denne undersøkelsen er bosted representert ved byene Oslo og Stavanger. Figuren under viser forholdet mellom de forskjellige faktorene som er med på å forklare den daglige mobiliteten og valg av reisemåte.



Figur 1 forholdet mellom variabler som er med på å forklare valg av transportmiddel

## Oslo og Stavanger – byene som undersøkes

Oslo og Stavanger ble valgt som undersøkelsesområder i dette prosjektet fordi de varierer både i størrelse og når det gjelder vær.

Oslo har en befolkning på ca 650 000 innbyggere, som fordobles når byregionen regnes med. Stavanger har omtrent 130 000 innbyggere og 250 000 når nabokommunene regnes med. Gjennomsnittstemperaturene i de to byene er forskjellige gjennom året. I Oslo er vintrene kaldere og somrene varmere enn hva de er i Stavanger. I vintermånedene (desember til mars) er det dobbelt så mye nedbør i Stavanger som i Oslo.

Den nasjonale reisevaneundersøkelsen viser at også reisevanene er forskjellige i de to byene. Mens Oslofolk bruker kollektive transportmidler og går mer enn i Stavanger, er bilen det mest brukte transportmidlet i Stavanger (Hjorthol m fl. 2014). Kvaliteten på det kollektive tilbudet er mye bedre i Oslo enn i Stavanger.

## Hva man tror andre gjør under forskjellig værforhold

I spørreundersøkelsen ble det blant annet spurt om hva man trodde beboerne i sin egen by gjorde i forskjellige værsituasjoner.

Når det gjaldt sykling og vær, mente folk i Oslo oftere enn beboerne i Stavanger at de syklet uansett vær, og at det var sjelden at det blåste så mye at det forhindret folk å sykle. Dette kan være et uttrykk for at det er «mer vær» i Stavanger enn det er i Oslo. Samtidig er det slik at andelen som sykler på de daglige reisene er høyere i Stavanger enn i Oslo (Hjorthol m fl. 2014).

Når det gjelder vær og bruk av bil er forskjellene enda større. I Stavanger var det en mye større andel enn i Oslo som sa at i deres by bruker folk bil til alle ærend uansett vær. Oslofolk på sin side mente at innbyggerne bruker kollektivtilbudet uansett vær.

## Identitet og vaner er viktig for valg av transportmiddel

Befolkningen i Stavanger har en sterkere «bilidentitet» enn hva folk i Oslo har. En stor andel (80 prosent) av Stavangerfolk sier at de liker å kjøre bil, og at det å kjøre bil er «typisk meg». Videre er det flere fra Stavanger enn fra Oslo som mener at hvis de ikke kan bruke bil er det en del aktiviteter de ikke gjør.

En multivariat analyse viser at «bilidentitet» har klar sammenheng med om man bruker bil på handlereisene, og viser en sterkere sammenheng enn de forskjellige værindikatorene.

Når det gjelder det å *like sykling*, er det ikke noen forskjell mellom representantene for de to byene, men respondentene fra Stavanger sier oftere enn folk fra Oslo at det å sykle er «typisk meg».

Vaner knyttet til de daglige reisene er forskjellige i de to byene, og er nær knyttet til ulikhetene i identitet. Mens respondentene i Stavanger er typiske bilkjørere, bruker Oslo-folk kollektivtransporten i mye større grad. Forskjellen er antakelig først og fremst et resultat av at kollektivtilbudet i Oslo er mye bedre enn i Stavanger. Det kan også ha sammenheng med kulturelle forskjeller som er knyttet til oppfatning av kollektivtransport som noe lite attraktivt, men dette er mer anekdotisk enn basert på resultater av våre undersøkelser. Stavanger er en internasjonal oljeby med koplinger til «det amerikanske».

## Gåing og sykling ved ulike værforhold

De fleste i begge byene vil gå eller sykle ved ulike temperaturer så lenge det ikke er nedbør. Med lett nedbør og bygevær halveres andelen som vil sykle (3-5 km) på temperaturer over null grader, og enda mer hvis temperaturen blir lavere. Er nedbøren vedvarende reduseres andelen ytterligere, men respondentene i Stavanger sier at de sykler under disse værforholdene oftere enn respondentene i Oslo. Det kan tyde på at Stavangerfolk antakelig er mer vant til slike værforhold og aksepterer å sykle selv om det regner.

Det er heller ikke her noen forskjeller mellom de to byene når det gjelder å gå under forskjellige temperaturer når det ikke er nedbør. På samme måte som for sykling avtar andelen som sier de vil gå (2-3 km) når det regner eller snør, men reduksjonen er mindre enn hva den er for sykling. I motsetning til sykling under ulike værforhold sier respondentene fra Oslo oftere enn de fra Stavanger at de kan akseptere å gå når det regner eller snør. Det kan ha sammenheng med at Oslofolk i større grad enn folk i Stavanger går på sine daglige reiser, mens de som bor i Stavanger har lettere tilgang til bil (Hjorthol m fl. 2014).

## Avsluttende kommentarer

Resultatene i denne rapporten viser at selv om været er en del av dagliglivet, er det ikke helt entydig hvordan det påvirker de daglige reisene. Folk sykler mindre når det regner, og temperatur, vind og nedbør påvirker valg av reisemåte, men det er også mange andre faktorer som har betydning for hva som velges. Analysene i denne rapporten tyder på at tilgang til transportmidler, familiesituasjon, miljøbevissthet og «transportidentitet» er eksempler på variabler som har (større) betydning for valg av reisemåte på enkelte reisemål enn det vær har. Det betyr imidlertid ikke at vær ikke har betydning. Denne rapporten viser at både nedbør og vind er indikatorer som har

betydning, og som vil bli enda mer betydningsfulle i tiden framover, fordi været vil bli våtere og villere i størstedelen av landet

Denne rapporten er en del av arbeidspakke 2 i prosjektet – Klimaendring og daglig mobilitet – sosiale virkninger, tilpasning og virkemidler. Prosjektet er finansiert av Norges forskningsråd innenfor forskningsprogrammet KLIMAFORSK.